

piče, pa na šibkejše divjake. Prešibka drevesca ne smejo delati krone prav precej, ampak šele, kadar jim debelca malo bolj odebele, ker prešibka drevesca priklanja vsaka sapica k tlom, ako niso privezana h količem. Hitro in tanko rastočim drevescem je treba lub prerezati, to je: na tankem kraji proti korenini narediti zarezo, da debelce bolj debeli.

Fr. Klinar.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 29. V moji hiši je po zimi po sobah močno moker zid, nabira se srež, in kadar je jug, kar teče po zidu. Ali je mogoče, to vlago odstraniti? Eno sobo sem od znotraj celó s cementom ometal, pa ne pomaga dosti. Svetujejo mi od zunaj ometati s cementom, pa se bojim, da tudi ne bode nič hasnilo. Zelo mi ustrezete, ako mi kaj svetujete, da vsaj nekoliko mokroto spravim iz hiše. (J. v S.)

Odgovor: Vlage po Vaših sobah je lahko dvoje krivo, ali je bila malta delana s slabo vodo, ki je imela v sebi veliko solitrovo-kislih soli in klorovih spojin, ali je pa svet okoli podzidja Vaše hiše moker. V prvem slučaju se narede iz apna, klora in solitrove soli spojine, ki vodo iz zraka vlečejo, v drugem slučaju pa zid nepretrgano sesa iz pod zemlje mokroto. Ker je hiša uže narejena, je radikalna pomoč težavna. Če je podzemeljska voda vzrok, da se prav dobro pomagati z dreniranjem, t. j. napravijo se podzemeljski jarki, podzidje pa omeče s cementom in obloži s strešno lepnico (Theerdachpappe). To delo Vam izkušen zidarski mojster najbolje opravi. Ako je malta vzrok, potem seveda je pa težko. V takem slučaju priporočajo to le: Zid se okruši do opeke, oziroma do kamenja, in sicer v najtoplejšem letnem času, kadar je zid kolikor mogoče suh. Okrušeni zid se od novega dobro omeče, na novi omet pritrdi strešna lep-nica, lep-nica še enkrat s katranom pomaže, in tam, koder se stikajo posamezne pole, zamažejo se dobro s katranom. Ob ta zid se potem prizida še en droben zid od opeke, in sicer tako, da se opeka postavlja po robu. Take sobe naj se tudi potem vedno pridno zračijo.

Vprašanje 30. Imam klet, nad katero je soba, ki je pa ne rabim, ker je zelo nizka. Strop med sobo in kletjo je pribit na bruna iz dvojnih desek. Ker je pa soba po zimi zelo mrzla in se porabi za kurjavo preveč kuriva, sodim, da je mrazu vzrok tanki strop. Prosim mi svetovati, ali naj dam strop ometati, ali klet zasuti, ali pa spodaj pod bruna v kleti pribiti deske, vmes pa dejati pepela ali oglja in strop v kleti ometati. Omenjam, da je soba v kotih mokra in da je kleti več nego polovico nad zemljo. (B. Š. v Kr.)

Odgovor: Vlažna stanovanja so vedno mrzla, in je morda tudi pri Vas vlaga bolj kriva mrazu, nego klet od spodaj, katero loči tanek strop od sobe. Priporočamo Vam zato brati gorenji odgovor. Ako tudi klet zaspate, mislimo, da ne bode dosti premagalo, razen tega zgu-

bite v hiši prostor, ki Vam utegne kedaj dobro služiti. Priporočamo Vam odstraniti vlago, potem pa strob v kleti z deskami obiti ter ometati, prazni prostor nad deskami pa poprej s kakšno suho rečjo, ki ne pije vlage, zamašiti.

Vprašanje 31. Imam zemljišče z globoko zemljo in proti vzhodu viseče lege. Na to zemljišče menim saditi jablane in hruške nastopnih vrst: Zlato zimsko parmeno, veliko kaselsko rejneto, Blenheimovo rejneto in rdečega štetinca. Izmed hrušek pa tepke in veliko mačjo glavo. Obnebje je pri nas sadjarstvu ugodno. Ali bi te vrste na takem zemljišči ugajale? (T. Z. v Sv. G.)

Odgovor: Gotovo bodo te vrste ugajale, ker zlasti prve tri vrste jabolk povsod dobro rode. Za rdečega štetinca bode pa svet tudi dober, ker to drevo hoče globoko zemlje. Enako je s hruškami.

Vprašanje 32. Na kakšno zemljo in kakšno strnišče je sejati ruski lan in kedaj ga je čas sejati? (T. Z. v Sv. G.)

Odgovor: Kar se tiče zemlje, časa itd. je z ruskim lanom enako, kakor z domačim, ravno takrat se seje in tisto strnišče mu prija kakor domačemu. Lanu prija najbolj ravno preorano deteljišče, sejejo ga pa tudi na okopavine, katerim je bilo dobro pognojeno. Zgodnji lan je čas sejati od konca meseca marcija do sredi meseca aprila, od meseca maja do sredi junija pa pozni lan.

Drugi odgovor na 22. vprašanje: Priden, zanesljiv in zelo dober sodar je Ivan Tišlar na Vrhniki.

M. Brilei.

Tretji odgovor na 22. vprašanje: Tu pri nas imamo jako izvrstnega sodarja, ki dela izvrstno hrastovo posodo. Naslov mu je: Franc Kante, sodar v Šmariji pri Ajdovščini.

J. K. v Šmariji.

Vprašanje 33. Kje dobim za seme mandljev z mehko lupino in zanesljivo kaljivih? (J. L. v Rifenberku na Goriškem.)

Odgovor: Iskali smo po vseh cenikih, ki jih imamo a našli smo, da prodaja raznih mandljevih vrst seme in rastline le tvrdka „Fratelli Maupoil a Dolo, Provincia di Venezia“ na Laškem. Posamezne rastline, katere bi Vam boljše priporočali nego seme, stanejo po 75 centesimov.

Vprašanje 34. Kakšno mazilo naj rabim in kje se dobi tako, s katerim se maže konjsko kopito, ako si je konj v kopito kako reč zabodel in se mu potem gnoji? (F. Ž. v M.)

Odgovor: Kolikor bolj ali manj se zabode konju kaka reč v nogo, toliko bolj ali manj šepa konj ter je nevaren vbod, vselej pa je prav zelo opasen, ako se rana ne zdravi pravilno. Ozdravlja pa se vbod tako le: 1.) zabodena reč se ven potegne, 2.) ločeni rog se odreže in 3.) rana od vboda se odpre. Vsa reč pa ni nič kaj priprosta; zato je ne kaže tu popisovati, ker zdraviti more le veščak. Gotovo je v Vaši bližini kje kateri kovač, ki se je izšolal v podkovski šoli v Ljubljani, on

Vam bode kmalu pomagal. Samo z mazanjem se pa nič ne da ozdraviti, ker je neobhodno potrebno rano odpreti in gnoj odpraviti. Priporočamo Vam tudi, ne odlašati zdravljenja, ker je vsako odlašanje silno nevarno.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

212.

Kristjani v Carjemgradu.

V Carjemgradu je več kristjanov kakor Mohamedanov. Vele, da jih je najmanj 600.000, a vseh stanovnikov okoli milijona. Mej kristjani so zopet najznamenitejši Grki.

Ko je Mohamed II. 1453. l. osvojil Carjigrad, začel je kot lokav državnik tako ščititi njihovo vero, da je največjega protivnika latinske cerkve, Gennadicsa, dal od nekotih duhovnikov in svetovnjakov izbrati patrijarhom. Za metropolitno cerkev mu je odločil cerkev sv. Jurija v Fanaru, kjer so od nekaj stanovale plemite obitelji grške. Od slej, zlasti pak v 17. in 18. veku igrali so Grki veliko vlogo v turškem cesarstvu, kjer so jih odbirali za državnike, dragomane in gospodarje Vlaške in Moldavske, a patrijarh jim je bil po volji turškega cesarja ne samo cerkvena, temveč tudi politiška glava, pod to jedino pogodbo, da ga sultan na predlog njegovih vernikov imenuje. Tako je grška cerkev osodo svojo ozko vezala z največjim dušmaninom krščanstva. Duhovništvu, zlasti višjemu, bilo je jako ugodno pod turško vlado. Patrijarh se je pod njeno zaščito smatral vidno glavo vse grškovzhodne cerkve, a škofom je bilo dopuščeno dreti nižje duhovenstvo in siromašno ljudstvo. Zato se grška cerkev kratko in malo ni zavzemala niti za slobodoumne težnje iste porte, katere so se razodevale v Hati-Šerifu Gülhane pod Abd-ul-Medžidom 1839. leta v Tanzimatu od 1840. l., in v Hati Humayumu od 1856. l. Ali ker se je ta cerkev vezala s cesarstvom, morala se je podvreči vsem njegovim nadlogam. V 16. veku že se je odcepila od nje Ruska, utemeljivši patrijarhat v Moskvi. Isto tako se je odtrgala 1821. l. Grška oblasti carigradskega patrijarha. Njo je posnemala 1836. leta tudi Srbska, proglasivši svojo cerkev neodvisno od grške. Pa tudi grško vzhodni kristjanje avstrijske cesarine so dobili 1848. l. svojega patrijarha v Karlovcih. Leta 1865 je izrekel knez rumunski neodvisnost svoje cerkve od carigradskega patrijarha. In leta 1870 so dobili Bolgari, katere so Fanarioti nemilo stiskali in drli, s sultanskim fermanom lastnega cerkvenega glavarja.

Gledite, na toliko cepov se je razcepila grška cerkev in Bog zna, na koliko se jih bode še. To pa bodi živ

opomin vsem cerkvam, katere so se ali se kanijo identifikovati z državno oblastjo. Tako se počasi suši carigradski patrijarhat kakor deblo, katero nima dosti soka, da oživilja svoje vernike. Zato se mej njimi opaža velika nevednost duhovensta in slaba nabožnost svetovnjakov. Grška cerkev je pala na same obrede brez srca in duše. Sedaj jo je začela zapuščati tudi dosedanja zaščitnica, turška vlada, kakor znamo.

Omenim pa naj, da so Grki na kraju Velike Perske Ulice zgradili prekrasno cerkev od prebelega mramorja, in jo znotraj olepoticili z umetelnimi pozlačenimi rezbarijami in divnimi slikami svetnikov in svetnic, in to v latinskem ukusu.

Ali kar so Grki izgubili v cerkvenem pravcu, tisto skušajo nadomestiti v šolskem. Kamorkoli se obrneš v Carjemgradu in po okolici, vidiš krasnih hiš za vsakovrstne šole, bogoslovne, svetske, v katerih uče grški učenci v grškem jeziku. Taka hiša lepša tudi grško predmestje Fanar. Ali jim bodo te šole, brez izdatne verske pomoči, obrodile željenega uspeha, pokazati hoče prihodnost.

Katolikov raznovrstnih narodov je v Carjemgradu do 35.000, kateri so sedaj pod apostolskim vikarjem v štirih farah raztreseni. Glavna fara je San Spirito na Pankaldu, druge so na Peri in v Galati pod upravo frančiškanov in dominikanov. O frančiškanskej fari na Peri, ki ima do 4.000 duš, oznanuje se beseda božja po nemški, grški, italijanski, francoski in poljski, v znak popolne cerkvene slobode narodov.

Izmej katoliških cerkva v Carjemgradu je najznamenitejša za nas cerkev sv. Jurija, katero je po letu 1784 Propaganda izročila bosenskim patrom, kateri so poleg nje postavili tudi samostan. Ž njim je preje bila spojena tudi bolnišnica za avstrijske mornarje, in velika avstrijska ječa. Za upravo teh zavodov je plačevala avstrijska vlada patrom 4.408 gld. na leto. Tem patrom so izročili v Carjemgradu bivajoče Hrvate. Leta 1882 je te zavode in te zgradbe kupil od patrov nemški misijon za 83.662 gld. Ta misijon je bil že popreje začel svoje delovanje, pa se je še le potem utrdil, ko so prišle usmiljene sestre, katere so bile vsled znane borbe proti katoliškej cerkvi pregnane s Pruske. Sedaj je ta misijon usredotočen okoli rečene cerkve sv. Jurija, in ima bolnišnico, sirotišnico, pa šolo deško in dekliško pod vodstvom usmiljenih sester.

Postoji pa v Carjemgradu tudi avstrijska meščanska šola, katera je bila s prvega katoliška, ali je od takrat, odkar so v Avstriji zavladale nove šole, postala brezverska. Dobila je za ravnatelja protestanta, kateri je vse križe in podobe svetnikov in svetnic odpravil iz šole, da ne žalijo nabožne čuti judovske dece, katera jo v velikem številu obiskuje.

Slaba bi bila v obče za katoličanstvo v Carjemgradu, da se zanj na vso moč ne zavzema Francoska, katere delo se osredotočuje okoli cerkve sv. Benedikta